

ՄԱՏԵՆԱԽՕՍԱԿԱՆ

ԴՐ. Գ. ՌՕԼԷԴԵՐ. ՕՆԱՆԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԽՐԱՏՆԵՐ ԾՆՈՂՆԵՐԻ ԵՒ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ. Գ. 30 Կ.

Սեռային յարաբերութեան խնդիրը վաղուց արդէն դառել է քննութեան առարկայ ինչպէս մասնագէտների, նոյնպէս և հասարակութեան լայն շրջաններում և իրօք այս խնդիրը խիստ փափուկ խնդիրներից է, որոնց լուծելը աւելի դժուար է քան առաջին հայեացքով կարելի էր այդ ենթադրել. ժամանակակից գրականութիւնը շօշափելի կերպով ցոյց է տալիս այդ բազմաթիւ, խնդրին վերաբերեալ, հանրամատչելի կամ մասնագիտական գրութեանքները աշխատում են ապացուցանել խնդրի այս կամ այն որոշման նպատակայարմար և ճիշտ լինելը. որքան էլ բազմազան են կարծեքները, նոյնչափ բոլորը առաջ են գալիս անհերքելի ճշմարտութիւնից թէ՛ այդ խնդրին որոշ ընթացք տալու համար, կամ աւելի ճիշդ, այդ խնդրի վերաբերեալ գաղափարները կեանքում գործադրելու համար անհրաժեշտ են մեծ զգուշութիւն, մեծ ծանօթութիւն մանկավարժական ձևերի հետ:

Եւրոպական երկրներում, ուր հասարակութիւնը կարողանում է հասկանալ և կռիւ մղել ամեն տեսակ ժողովրդի ֆիզիքական և մտաւոր ոյժերը թուլացնող ամեն մի չարիքի դէմ, վաղուց արդէն սկսել են զանազան դասախօսութիւնների միջոցով արմատացնել ժողովրդի մէջ առողջապահական առողջ գաղափարները. ինչպէս ստատիստիքան ցոյց է տալիս, այս եղանակը մեծ չափով ունենում է իւր դրական օգուտը. մենք առաջ կրերենք թոքախտի վերաբերեալ մի տեղեկութիւն, ենթադրելով որ իրողութիւնը այդպիսով փոխուած չի լինի. Ռուսաստանում մահացութեան ընդհանուր թուի յիսուն տոկոսը թոքախտից է լինում, մինչդեռ Անգլիայում թոքախտից առաջ եկող մահերի տոկոսը հասնում է միմիայն ամեն մի տասը հազարի—ութի և Անգլիացիք աւելի քան համոզուած են, որ ամենակարճ ժամանակամիջոցում պիտի այդ տոկոսը շատ աւելի իջեցնեն, զինուած զիտական և առողջապահական բոլոր

փորձով ու գիտութիւնով, պէտք է կռիւ յայտարարել ժողովրդի ոյժերը թուլացնող ամեն տեսակ ախտի դէմ, լինի դա ֆիզիքական թէ բարոյական: Երբ մենք դիմում ենք մտաւորապէս աւելի զարգացած ազգերին, որոնք վաղուց արդէն ըմբռնել են այդ գաղափարը, մենք նկատում ենք, որ օգուտը միշտ լինում է մեծ:

Հասարակութիւնը վաղուց արդէն մտածում է սեռային յարաբերութիւնը կանոնաւորել, զանազան հիւանդութիւնների քանակը կրճատելու նպատակով, հիւանդութիւնների, որոնք պատճառ են դառնում շատերի հոգեկան տանջանքների և առաջ են բերում ցեղերի դէգեներացիա:

Որովհետեւ սեռային յարաբերութիւնները, դէթ այդպիսիների սկզբնաւորութիւնը, յատուկ է, ախտաբանական բացատրութիւնները մի կողմը թողնելով, միմիայն մանուկներին, կամ աւելի ճիշդ կեանքի առաջին շրջանին, ուստի և անհրաժեշտ է այդ խնդրի մասին խօսելիս անցնել համապատասխան շրջանը:

Մնդիրը պարզ բնորոշելու և այլանդակութիւնների դէմ խելացի կռիւ մղելու համար անհրաժեշտ է բազմակողմանի ծանօթութիւն մանուկների սեռային կեանքի հետ:

Բժ. Ալբերտ Մօլլին իւր «Des sexualleben des Kindes» գրքերոյկի մէջ մանրամասն կերպով քննում է այդ խնդիրը. գրքոյից թարգմանուած է ռուսերէն և ցանկացողները կարող են օգտուել այդ գրքից:

Մանուկների սեկսուալ զգացումը շատ շուտ է արթնանում և եթէ նրանց շրջապատող անձերը պատրաստութիւն կամ հնարաւորութիւն չունին, որոշ և ողջմիտ ընթացք տալ այդ զգացումի, երբ մանուկը ինքը դեռ այնքան փոքր է և անփորձ, որ բոլորովին անկարող է գիտենալ թէ սպառնալիք չարիքները և կամ ողջմիտ ուղիով առաջ ընթանալ, մեծ և անփոխարինելի ծառայութիւն կարող է մատուցանել ամեն մի ծնող և թէ իւր որդու, այլ և իւր մի ամբողջ սերնդի:

Սեռային զգացումը առհասարակ բաժանում են երեք շրջանի կամ երեք ճիւղի. առաջին շրջանի սէրը, որ մանուկը արտայայտում է դէպի իւր մայրը նկատուում է իբրև չնզոք սէր. այս շրջանում մանուկը դեռ չի ապրում սեկսուալ կեանքով, նրա մէջ դեռ գոյութիւն չունի սիրային ձգտումը. մասամբ միայն սրա հետ կարելի է համեմատել և անգործ սէրը, որը տաժում է ամեն մի ծնող դէպի իւր զաւակը. հետեւալ շրջանին սկըսում է արթնանալ սիրային ձգտումը, բայց դեռ սեռի տարբերութիւնը չի զգացուում: Ահա այս շրջանն է իւր մէջ պարունակում ապագայ այլանդակութիւնների սկզբնապատճառը, մի սխալ քայլ,

մի չնչին շարժառիթ բաւական է առաջ բերելու այն այլանդակութիւնները, որոնք այս շրջանում սկիզբ առնելով դառնում են շատ վշտերի պատճառը:

Երրորդ շրջանը առաջ է գալիս իւր վերջնական ձևով: Ահա այս ձևով է բաժանում Մոլլը մանկան մէջ սիրային զգացումի դարգացումը:

Մտադրութիւն չունենալով այս խնդրի մասին խօսել, մենք ուղարկում ենք ընթերցողին ներկայ թուի № 4 Вѣстникъ Воспитанія ամսագիրը կարգալ, ուր ղետեղած է յայտնի բժիշկ Կանելի «Սեռային հարցը մանուկների կիանքում» յօդուածը, որից և օգտուել ենք մենք. առաջ ենք լսելով միմիայն պրօֆ. էյլէնբուրգի խօսքերը: Բժիշկների, առողջապահների (гигиенисты) և մանկավարժների առաջ յարուցւում են աներևակայելի դժուար և լուրջ խնդիրներ մանուկների սեռային դարգացման շրջանը բարելաւելու. ինչպէս բժիշկ և նեարդախտաբան (Невропатологъ) անհրաժեշտ եմ համարում մատնացոյց անել այն հանգամանքը, որ ներկայ պարագայում խնդիրը վերաբերում է մի պարագայի, որը ծանր նեարդային և հոգեկան հիւանդութիւնների սկզբնաւորութեան մէջ, որ մենք պարտաւոր ենք վերացնել, վճռական դեր է կատարում: Ես ի նկատի ունիմ ջղային երեխաներին, որոնց սեռային զգացումը շուտ է արթնանում և սեռային հասունութիւնից շատ առաջ նշկատւում է սիրային ձգտում, վերջինի ֆուսսաբեր արտայայտութիւններով և ուղեկիցներով, այն է հակումով դէպի օնանակասութիւն:

Բայց չպէտք է մոռանալ և այն, որ սեռային ամեն տեսակ այլանդակութիւնների հիմքը դրւում է սկզբնական շրջանում: Այդ պատճառով մենք պէտք է մտածենք նախազգուշացնող միջոցների մասին, որոնք գործնական են միայն այն դէպքում, երբ գործադրւում են իւր ժամանակին: Կեանքի ապագայ շրջաններում, արդէն արմատացած այլանդակութիւնները այլևս ենթակայ չեն բժշկութեան:

Եթէ այս ճիշդ է, որ անկասկած է, ուրեմն ամեն տեսակ այլանդակութեան դէմ մաքառելու և նախատեսելու վերացնելու միակ կարող անձը ծնողն է. ինչպէս ասում է բժիշկ Ռօլէդէրը «Եթէ ի նկատի առնենք խտր բոլոր հետեանքները հոգու, մտքի և մարմնի վրայ, եթէ յիշենք, թէ որ աստիճան լայն կերպով տարածուած է այն երիտասարդների մէջ, թէ ինչ կորստաբեր աղդեցութիւն ունի այս բոլորը ջահել յանցագործների կամքի ոյժի, հոգու տրամադրութեան, բարոյականութեան և. բնաւորութեան վրայ, ինչպիսի անուղղելի ֆուսս է հասցնում ընդհանրապէս մարդ-

կալին ամբողջ յօրինուածքին—այն ժամանակ ամենքը, կարծեմ, կհամաձայնեն ինձ հետ, որ օնանականութեան առողջապահութեան վրայ ամենամեծ ուշադրութիւնը պէտք է դարձնել և այս պէտք է լինի ոչ միայն մասնաւոր մի գործ, ոչ թէ միայն ծնողներին և շրջապատողներին պէտք է վերաբերի, այլ պէտք է լինի հասարակական, պետական մի գործ,—ժողովրդական մասնաւոր և պետական ստորին և բարձրագոյն դպրոցների գործը:

Եւ ամենից առաջ ծնողների գործ... Ահա ինչու երկար կանգ առանք մի գրքոյկի վրայ, որը կարելի է շատերը կարծրելով վերցնեն ձեռքը. բայց կեղծ ամօթխածութեան վերջ դնելու ժամանակը վաղուց արդէն հասել է:

Sana mens in corpore sano ! Ում թանկ է ցեղերի բարգաւաճումը, ժողովրդի զարգացումն ու առողջապահութեան գաղափարը տարածելու իմաստը, նա ոչ թէ ինքը առողջ դատողութեամբ կվերաբերուի այսպիսի խնդիրներին և հրատարակութիւններին, այլ և ուժեղ կերպով կնպաստի ժողովրդի լայն խաւերում տարածման նման գիտական գեղեցիկ արտաքինի մէջ ամփոփած իմաստները: Ընդունելով բժ. Գ. Ռօլէդէրի գրուածքի բոլոր արժանիքները, մենք չենք կարող մատնացոյց չանել մի խիստ կարեւոր մանկավարժական հանգամանքի վրայ. եր 37 և եր 43 հեղինակը խօսում է ծնողական հսկողութեան մասին: Մենք բոլորովին դէմ չենք այդ հսկողութեան ինչպէս վերը արդէն պարզ ցոյց տուինք, բայց ինչպէս այդ յաճախ լինում է, կասկած ենք տածում, որ մանկան նուրբ հոգին խիստ շուտ կարող է ըմբռնել հսկող աչքը և խիստ անախորժ հետեանքների պատճառ կարող է դառնալ այդ հսկողութիւնը, ինչպէս օրինակ կասկածկոտութեան, ծածկասրտութեան և այլն. մանուկը կարող է մօր սիրող աչքը ընդունել իբրև հալածող, որ նրա մէջ առաջ կբերի սոսկալի հետեանքներ: Ինքը բժիշկ Ռօլէդէրը կարծում ենք ի նկատի է առել թէ ընթերցողը կարող է նրբութիւնը ըմբռնել և չի բացատրել աւելի պարզ կերպով այդ խիստ փափուկ խնդիրը:

Ահա այս հետեանքներից զգուշացնում ենք բոլոր ծնողներին:

ՊԱՐՈՅՐ